

Sochař Jan Šnéberger vsadil pamětní desku k 17. listopadu do škvír na fasádě univerzity

Ostravan.cz, 19. 11. 2019

Sametovou revoluci v Ostravě v roce 1989 zahájila hrstka studentů, herců a disidentů. I to je asi důvod, proč Jan Šnéberger pojal pamětní desku k 17. listopadu jako zárodek „pavoučí sítě“. Napřed na fasádu napnul pouze jedno vlákno, a až pak k němu přidal i vlákna další. Revoluci v Ostravě také rozjížděla jen malá skupinka občanů, v den generální stávky už ale revoluční dav zaplnil celé náměstí.

Odhalování pamětní desky k 17. listopadu.

Foto: Ostravská univerzita

Tahle nedělní akce na paměť událostí ze 17. listopadu 1989 se odehrála v poněkud paradoxních kulisách. Ve stejné době, kdy se odhalovala deska z dílny sochaře Jana Šnébergera, žádali demonstranti před Novou radnicí odstoupení premiéra Andreje Babiše. Není totiž dobojováno ani po třiceti letech. Třeba proto, že vládu drží za nitky komunisté a jejím předsedou je bývalý spolupracovník StB a rovněž bývalý komunista. Konečně, i rektor Ostravské univerzity Jan Lata ve svém projevu u desky rozhodně neskrýval rozčarování nad současným stavem české společnosti.

Rektor Jan Lata během projevu. (Foto: Ostravská univerzita)

Třicet let jsme desku připomínající sametovou revoluci nepotřebovali, protože se zdálo, že demokracie v České republice stojí na docela pevných nohou. Teď se ukazuje, že jde pořád vratkým krokem. A že si je třeba brát inspiraci z národní odvahy z listopadu 1989, když jsme komunismus zbořili se vsí parádou. Když už nic jiného, bude tahle deska určitým barometrem. A až ji vedení Ostravské univerzity bude muset nedejbože na příkaz nějakých politických sil opět demontovat, barometr nám řekne, že jsme o demokracii zase přišli a vrátili se někam před rok 1989.

Pamětní desku vytvořil sochař Jan Šnéberger, rovněž absolvent Ostravské univerzity. Šnéberger již několikrát předvedl, že není deska jako deska. Jeho desky mají k tradičnímu pojetí daleko, což ukázal například v díle, které na Slezské Ostravě připomíná slavného rodáka a spisovatele Zdeňka Jirotku. Už tam desku „zlomil“ o sokl na fasádě, čímž rozptýlil strnulost či přetěžkou vážnost, která patří k tomuto typu výtvarných děl. Pomníků.

Detail pamětní desky. (Foto: Ostravská univerzita)

Iniciátorem desky k 17. listopadu v Bráfově ulici, v níž před třiceti lety vypukla studentská stávka, byla Studentská komora Akademického senátu Ostravské univerzity. Tedy konvencemi zatím nezatížení studenti, kteří Šnébergerovi schválili ještě odvážnější dílo, než jaké vytvořil na Jirotkovu paměť. I jeho nová deska se „zlomí“ o roh, v tomto případě o univerzitní budovu, tenhle zlom je ale zároveň symbolem „roznětky“, která probudí celé město.

Přirovnání k „pavoučí síti“ či k „roznětce“ mě napadlo na první dobrou (myslel jsem také na „revoluční jiskru“ a „zástupy revolučních mas“, ale to už bych přemýšlel jak bolševik).

Dosaďte si zkrátka do díla, co se vám líbí. Jisté je, že lišta s pamětním nápisem se začne přímo na fasádě univerzity větvit. To se Ostrava probouzí a vychází do ulic, aby svrhla zvrhlý bolševický režim. V ocelovém srdci republiky obzvláště brutální.

Jan Šnéberger. (Foto: Ostravská univerzita)

Šnéberger ale nechává lišty s nápisy běžet jen v „údolích mezi kopci“. Přesněji řečeno, v mezerách mezi neorenesančními bosážemi. Tedy ve škvírách mezi jednotlivými štukovými kvádry, které mají reliéfní povrch. Jako kdyby chtěl sochař říci, že zastánců skutečné demokracie je v každé době málo. Většina národa má raději klid na práci a pořádek, a takový systém na fasádě představuje právě pyšná bosáž. Svobodu slova, shromažďování či jiná práva potřebuje jen menšina, z pohledu jakéhokoliv autokratického režimu je to jen hrstka nespokojených. Někde ve škvíře. Bohužel, tahle Šnébergerova symbolika je i smutnou zprávou o dnešní Ostravě.

Pamětní deska ve škvíře. (Foto: Ostravská univerzita)

A teď ještě pár slov na okraj. Studentská komora Akademického senátu pozvala na setkání i pamětníky z řad studentů, kteří vyhlásili stávku na tehdejší Pedagogické fakultě Ostrava (Ostravská univerzita v roce 1989 neexistovala). Shodou okolností jsem k nim také patřil, u desky jsem ale potkal i Tomáše Svobodu, Ivo Kaletu či Jiřího Surůvku, po třiceti letech se tedy v Bráfově ulici sešel celý tehdejší stávkový výbor.

Bohužel, k mikrofonu nás nikdo nepozval, což není uražená výtka. Jen nás mrzelo, že nikdo nechce slyšet, jak stávka studentů v Bráfově ulici reálně začala. Jen telegraficky. V pondělí 20. listopadu 1989 jsme vyzvali studenty „pajdáku“ ke stávce a pozvali je na demonstraci, kterou jsme se ve městě rozhodli uspořádat tři dny poté. V pondělí večer už na tuhle akci zvala ostravskou veřejnost i Svobodná Evropa (vysílač umístěný v německém Mnichově), jenže události vzaly rychlejší spád.

Už v pondělí večer se demonstrovalo i na Masarykově náměstí (Lidových milicí), ale nesešlo se nás tam víc než třicet. Pamatuji si třeba na disidenta Jana Krále, na aktivistu a undergroundového galeristu Vladislava Holce a samozřejmě na naši studentskou pěťici. Z tašky jsem vytáhl desetibodovou studentskou výzvu, kterou ten den četli také ve vysílání Svobodné Evropy (nahrál jsem si ji a přepsal). Pak zazněly i další projevy a policie nás kupodivu nerozehnal ani nepozatýkala, s tak klidným průběhem jsme vůbec nepočítali.

To nám dodalo odvalu a v úterý 21. listopadu v 7.15 ráno jsme zablokovali hlavní vstup Pedagogické fakulty Ostrava v Bráfově ulici (dnes už tam vchod není). Odmítali jsem dovnitř vpustit studenty i pedagogy, což jsme vysvětlovali zahájením stávky. Pak se něco zvirtlo, a když se do budovy školy snažil dostat vedoucí katedry českého jazyka a literatury (a kovaný normalizátor) profesor Jiří Svoboda, najednou tento soudruh ležel na zemi. A s ním také Ivo Kaleta. Nějaká soudružka pak začala hystericky křičet, že fyzicky napadáme soudruhy pedagogy.

Vše filmovalo hned několik estébáků, neboť přímo naproti škole sídlila krajská správa Státní bezpečnosti (StB). Změkli jsme, a kdo z učitelů i studentů chtěl vstoupit do nitra školy, toho jsme pustili. Na zábradlí jsme vyvěsili československou vlajku a několikrát přečetli studentské požadavky. „Vyzýváme proto studenty, pedagogy k týdenní protestní

stávce. Zároveň žádáme vytvoření vládní komise, která vyšetří tento brutální policejní zákrok," zaznělo na schodišti.

Přidalo se k nám asi 100 odvážných studentů (slovy „sto“), z nichž někteří záhy litovali. Estébáci odnaproti totiž šli do akce a začali do davu studentů v Bráfově ulici najíždět služebními vozy (volhami). Všichni naštěstí včas uhnuli, ale estébáci se s námi nepárali, ta auta jezdila opravdu dost rychle. Dnes se divím, že nějaký našťvaný estébák, který musel cítit, že jeho kariéra může záhy skončit, nezačal z oken úřadovny StB na studenty rovnou střílet. Stát se to klidně mohlo, tehdy jsme to ale v tak černých barvách neviděli.

Do hodiny jsme se z ulice stáhli do nitra školy a v tělocvičně znova vyhlásili stávku. A pak už se začalo s výrobou prvních letáků a studenti (nebylo jich mnoho) se vydali dělat revoluci do ulic Ostravy.

Tož tolik k jedné pamětní desce v Bráfově ulici.

Zdroj:

<http://www.ostravan.cz/60425/sochar-jan-sneberger-vsadil-pametni-desku-k-17-listopadu-do-skvir-na-fasade-univerzity/>